

แนวปฏิบัติเกี่ยวกับหลักสูตรการอาชีวศึกษา
ระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ

เพื่อเป็นแนวทางการเพิ่มขีดความสามารถและทักษะวิชาชีพ
ด้านการท่องเที่ยวและบริการเพื่อรองรับภาวะการจ้างงานในระดับอาชีวศึกษา
ในจังหวัดกระบี่และพังงา

โดย

นางเจิดฤดี ชินเวโรจน์ และคณะ

ธันวาคม 2561

แนวปฏิบัติเกี่ยวกับหลักสูตรอาชีวศึกษา
ระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ
เพื่อเป็นแนวทางการเพิ่มขีดความสามารถและทักษะวิชาชีพด้านการ
ท่องเที่ยวและบริการในจังหวัดกระบี่และพังงา

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

จากผลการวิจัยเรื่องการเพิ่มขีดความสามารถและทักษะวิชาชีพด้านการท่องเที่ยวและบริการในจังหวัดกระบี่และพังงา คณะผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทางในการเพิ่มขีดความสามารถและทักษะวิชาชีพด้านการท่องเที่ยวและการบริการเพื่อรองรับภาวะการจ้างงานในระดับอาชีวศึกษา โดยได้นำเสนอหลักสูตรระยะสั้น และหลักสูตรระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการสาขาการท่องเที่ยวและโรงแรมในรูปแบบโมดูล และจัดทำคู่มือแนวปฏิบัติเกี่ยวกับหลักสูตรอาชีวศึกษาขึ้น เพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษาได้นำหลักสูตรไปใช้ โดยสถานศึกษาอาจปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่นหรือความต้องการของสถานประกอบการในแต่ละท้องถิ่น และนำเสนอหลักสูตรต่อสถาบันการอาชีวศึกษา ซึ่งในคู่มือประกอบด้วยขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา การกำหนดโครงสร้างหลักสูตร แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการนำเสนอหลักสูตร แนวปฏิบัติในการขอเปิดสอนหรือขอใช้หลักสูตร ขั้นตอนการนำหลักสูตรไปใช้ การจัดทำแผนการเรียน การจัดทำข้อกำหนดการเรียน และการจัดแผนการเรียนรู้อ

ขอขอบคุณสำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่กรุณารวบรวมข้อมูล เอกสาร และจัดประชุมคณะผู้บริหาร นักวิชาการเพื่อจัดทำเอกสารฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วง จึงขอขอบคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

หน้า

แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนาสูตร	4
ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรการอาชีวศึกษา	7
การกำหนดโครงสร้างหลักสูตร	8
การนำเสนอหลักสูตรต่อสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	9
แนวปฏิบัติในการนำเสนอหลักสูตร	10
แนวปฏิบัติในการขอเปิดสอนหรือขอใช้หลักสูตร	11
ขั้นตอนการนำหลักสูตรไปใช้	13
การจัดทำแผนการเรียน	14
- การเตรียมการของสถานศึกษา/สถาบันการอาชีวศึกษา	14
- การดำเนินการจัดทำแผนการเรียน	15
การจัดทำข้อกำหนดหน่วยการเรียน	16
การจัดทำแผนการเรียนรู้	17
- แผนการจัดการเรียนรู้	17
- การจัดการเรียนรู้	18
- สื่อการสอน	20
- การวัดผลประเมินผล	20
- การกำกับ ติดตามและประเมินผลหลักสูตร	21

แนวปฏิบัติเกี่ยวกับหลักสูตรอาชีวศึกษา

ในการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตและบริการให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับนานาประเทศนั้น หลักพื้นฐานสำคัญอยู่ที่การพัฒนามาตรฐานของอาชีพนั้นๆ และการพัฒนาคนในอาชีพนั้นให้มีสมรรถนะตรงตามมาตรฐานของอาชีพ โดยทั่วไปแล้วการพัฒนามาตรฐานอาชีพหรือมาตรฐานสมรรถนะเป็นความรับผิดชอบโดยตรงของเจ้าของอาชีพ ส่วนการพัฒนาคนในอาชีพให้มีสมรรถนะตรงตามมาตรฐานอาชีพหรือสมรรถนะนั้นจะเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างเจ้าของอาชีพที่ใช้ระบบฐานการทำงานพัฒนา และหน่วยงานการศึกษาที่ใช้ระบบฐานสถาบันพัฒนาคนเข้าสู่อาชีพ ดังนั้นมาตรฐานอาชีพหรือมาตรฐานสมรรถนะที่ได้มาจากโลกของการทำงาน จึงมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันกับมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพในโลกของการศึกษา โดยหน่วยงานทางการศึกษาจะต้องวิเคราะห์มาตรฐานอาชีพหรือมาตรฐานสมรรถนะเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่กระบวนการใช้กับระดับคุณวุฒิการศึกษาวิชาชีพในแต่ละระดับ ว่าต้องการผู้ปฏิบัติงานที่มีความสามารถหรือสมรรถนะในการปฏิบัติงานในเรื่องใดบ้างที่จำเป็นหรือเรื่องที่ต้องบังคับ และมีสมรรถนะในการปฏิบัติงานเรื่องใดบ้างที่เป็นเรื่องเสริม

สำนักงานกรรมการการอาชีวศึกษา มีหน้าที่โดยตรงในการพัฒนากำลังคนระดับ ระดับฝีมือระดับเทคนิคและระดับเทคโนโลยีในทุกสาขาวิชาชีพให้มีคุณภาพและมาตรฐาน มีความสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี สามารถสนองความต้องการของตลาดแรงงานและการประกอบอาชีพอิสระ รวมทั้งมีคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ การจัดการอาชีวศึกษาเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษา มีสมรรถนะทางวิชาการและวิชาชีพเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องการมาตรฐานอาชีพหรือมาตรฐานสมรรถนะที่กำหนด ดังนั้นในการพัฒนาหลักสูตรการอาชีวศึกษา จึงจำเป็นต้องนำสมรรถนะที่ผู้ประกอบการปฏิบัติจริงในงานอาชีพจากมาตรฐานอาชีพหรือมาตรฐานสมรรถนะมาเข้าสู่กระบวนการพัฒนาเป็นหลักสูตรการอาชีวศึกษา

แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

1. การพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรการอาชีวศึกษาเป็นการนำมาตรฐานอาชีพหรือมาตรฐานสมรรถนะไปพัฒนาสู่มาตรฐานการศึกษาวิชาชีพในรูปของกรอบคุณวุฒิการศึกษาวิชาชีพ แล้วพัฒนาเป็นหลักสูตรการอาชีวศึกษา และจากการที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้มีการกำหนดกรอบมาตรฐานหลักสูตรตามระดับคุณวุฒิอาชีวศึกษา ให้สถาบันการอาชีวศึกษาใช้เป็นกรอบในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้สามารถผลิตผู้สำเร็จการศึกษา ประกอบด้วย คุณวุฒิระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ โดยคุณภาพ ของผู้สำเร็จ

การศึกษาที่ระดับคุณวุฒิ ต้องครอบคลุมอย่างน้อย 3 ด้าน คือ **ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์** ได้แก่ คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ พฤติกรรมลักษณะนิสัยและทักษะทางปัญญา **ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป** ได้แก่ ความรู้และทักษะการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การพัฒนาการเรียนรู้และการปฏิบัติงาน การทำงานร่วมกับผู้อื่น การใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การประยุกต์ใช้ตัวเลข การจัดการและการพัฒนางาน และ **ด้านสมรรถนะวิชาชีพ** ได้แก่ ความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในสาขาวิชาชีพสู่การปฏิบัติจริง รวมทั้งประยุกต์สู่อาชีพ

ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาหรือสถาบันที่จะดำเนินการพัฒนาหลักสูตร จะมีการวิเคราะห์ข้อมูลอาชีพและความต้องการกำลังคน ผลการสำรวจ ผลการวิจัย ข้อมูลความต้องการและความพร้อมของสถาบัน ไปพัฒนาเป็นกรอบคุณวุฒิการศึกษาวิชาชีพ เพื่อสถาบันการอาชีวศึกษาจะได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุงรายละเอียดของหลักสูตรและจัดการเรียนการสอน เพื่อให้คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาของระดับคุณวุฒิเดียวกันมีมาตรฐานที่เทียบเคียงกันได้

- 1) อาชีพที่จะพัฒนานี้ต้องการผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากการเรียนในระบบหรือจากการฝึกอบรม
- 2) ผู้พัฒนาหลักสูตรมีอำนาจหรือได้รับมอบอำนาจตามกฎหมาย ข้อบังคับในการจัดการศึกษาหรือฝึกอบรมบุคลากรเพื่อเข้าสู่อาชีพหรือไม่เพราะบางอาชีพจะต้องได้รับการอนุญาตจากสมาคมวิชาชีพ
- 3) ข้อมูลที่เชื่อถือได้เกี่ยวกับปริมาณความต้องการหรือจ้างงานในอาชีพทั้งในปัจจุบันและอนาคตเพียงพอหรือไม่
- 4) ข้อมูลบ่งชี้แน่ชัดว่ามีผู้ที่ต้องการสมัครเข้าศึกษาหรือฝึกอบรมเพื่อเข้าประกอบอาชีพนี้เพียงพอหรือไม่
- 5) คณาจารย์มีคุณสมบัติและมีความชำนาญในอาชีพนั้นหรือไม่
- 6) สิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการศึกษาหรือฝึกอบรม ได้แก่ เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ เพียงพอหรือจัดหาได้ครบเมื่อเปิดหลักสูตรหรือไม่

2. ข้อมูลเฉพาะของหลักสูตร

2.1 ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ให้ระบุปรัชญาและวัตถุประสงค์ของ แต่ละหลักสูตร โดยต้องสอดคล้องกับปรัชญาการอาชีวศึกษา ปรัชญาของสถาบัน และมาตรฐาน วิชาชีพ

2.2 ระบบการจัดการศึกษา ให้ระบุระบบการจัดการศึกษาที่ใช้ในการจัดการศึกษา เรียนการสอน การคิดหน่วยกิต รวมทั้งการจัดการศึกษาภาคฤดูร้อน (ถ้ามี) ตามกรอบมาตรฐาน หลักสูตรและกรอบคุณวุฒิการศึกษาวิชาชีพ

2.3 การดำเนินการหลักสูตร ให้ระบุวัน เวลาดำเนินการจัดการเรียนการสอน คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา จำนวนนักศึกษา และรูปแบบการจัดการศึกษา

2.4 จำนวนหน่วยกิตรวมและระยะเวลาศึกษา ให้ระบุจำนวนหน่วยกิตรวม ตลอดหลักสูตร และระยะเวลาการสำเร็จการศึกษา

2.5 โครงสร้างหลักสูตร ให้ระบุจำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร และจำนวนหน่วยกิตในแต่ละหมวดวิชา ซึ่งสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานหลักสูตรและกรอบคุณวุฒิการศึกษาวิชาชีพ

2.6 จำนวนและคุณวุฒิของอาจารย์ ให้ระบุจำนวนอาจารย์ประจำหลักสูตร พร้อมทั้งตำแหน่งทางวิชาการ คุณวุฒิ สาขาวิชาและสถาบันที่สำเร็จการศึกษาอย่างชัดเจน

2.7 เกณฑ์การวัดผลประเมินผล ให้ระบุเกณฑ์การวัดผลประเมินผลและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในหลักสูตร

2.8 เกณฑ์การสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร ให้ระบุรายละเอียดเกี่ยวกับเกณฑ์การสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรที่เป็นไปตามกรอบมาตรฐานหลักสูตร

2.9 การประกันคุณภาพ ให้ระบุระบบและวิธีการประกันคุณภาพหลักสูตร ใน 4 ประเด็นเป็นอย่างน้อย คือ การประเมินมาตรฐานวิชาชีพ การบริหารหลักสูตร ทรัพยากร ประกอบการเรียน และความต้องการกำลังคนของตลาดแรงงาน

2.10 การพัฒนาหลักสูตร ให้ระบุการพัฒนาหลักสูตรโดยแสดงการปรับปรุง ดัชนี บ่งชี้ด้านมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา และการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรเป็นระยะๆ อย่างน้อยในทุก 5 ปีการศึกษา

1.11 ให้ระบุเหตุผลและความจำเป็นในกรณีที่ไม่สามารถปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานหลักสูตร เพื่อเสนอคณะกรรมการการอาชีวศึกษาพิจารณาเป็นกรณีๆ ในแต่ละ หลักสูตร

2.12 ให้ผู้อำนวยการสถาบันการอาชีวศึกษาลงนามรับรองความถูกต้องของ ข้อมูลที่นำเสนอในข้อ 2.1 – 2.10

พัฒนาหลักสูตรการจัดการศึกษาสำหรับสถาบันการอาชีวศึกษาให้สามารถดำเนินไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพในรูปของหลักสูตรฐานสมรรถนะ

ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรการอาชีวศึกษา

รัฐมีนโยบายส่งเสริมให้สถาบันการอาชีวศึกษาแต่ละแห่งสามารถจัดทำหลักสูตรของตนเองได้ โดยนำกรอบคุณวุฒิการศึกษาวิชาชีพของแต่ละสาขาวิชา มาดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการอาชีวศึกษา ในแบบเสนอหลักสูตรการอาชีวศึกษาโดยการพัฒนาหลักสูตรได้เปิดโอกาสให้สถานประกอบการ ชุมชนและท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความต้องการของชุมชน ศักยภาพของพื้นที่และภูมิภาค เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ หลักสูตรที่จัดทำขึ้นต้องเป็นไปตามสภาพแวดล้อมสังคม เศรษฐกิจและความต้องการของท้องถิ่น อันจะทำให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อมรอบตัว เกิดความรัก ความผูกพันและความภาคภูมิใจในท้องถิ่น จากการบูรณาการทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษา โดยกระบวนการพัฒนาหลักสูตรการอาชีวศึกษาจะมีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 สถาบันการอาชีวศึกษาแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อพัฒนาหลักสูตร โดยการคัดเลือกจากคณาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ตามสาขาอาชีพ เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาและประเมินความจำเป็นรวมทั้งความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร โดยพิจารณาข้อมูลพื้นฐานของชุมชน จังหวัด และภูมิภาคเพื่อให้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของท้องถิ่น โดยวิเคราะห์งานจากข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้องต่างๆ หรือผู้เชี่ยวชาญในอาชีพ เพื่อกำหนดสมรรถนะอันเป็นคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาที่ตลาดงานต้องการ ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพของสถาบันการอาชีวศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความพร้อม ทั้งด้านอาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์ ความรู้ความสามารถของบุคลากร ระบบความร่วมมือและความสัมพันธ์กับภาคเอกชนและชุมชน รวมถึงตลอดจนถึงความต้องการของผู้เรียนเพื่อพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการ ความสนใจ ความถนัด ศักยภาพของผู้เรียน และความแตกต่างระหว่างบุคคล

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดจุดมุ่งหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตร เป็นการกำหนดสภาพที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 4 ศึกษากรอบคุณวุฒิการศึกษาวิชาชีพตามสาขาวิชาเพื่อกำหนดขอบข่ายเนื้อหาหลักสูตรให้สอดคล้องครอบคลุมกับคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาตามระดับคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 5 กำหนดเวลาเรียนและหน่วยกิตโครงสร้างหลักสูตรให้สอดคล้องกับกรอบคุณวุฒิการศึกษาวิชาชีพ กรอบมาตรฐานหลักสูตรและเงื่อนไขการจัดการเรียนรู้ตามระดับของหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 6 จัดทำเอกสารหลักสูตรสถาบันอาชีวศึกษาโดยการนำกรอบคุณวุฒิการศึกษาวิชาชีพมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรพร้อมจัดทำลงในแบบการเสนอหลักสูตรการอาชีวศึกษา

ขั้นตอนที่ 7 ตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร โดยคณะทำงานอาจประชุมพิจารณา ร่วมกัน หรือให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบองค์ประกอบของหลักสูตรว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ อย่างไร ทั้งในส่วนของจุดมุ่งหมาย โครงสร้าง เนื้อหาค่าอธิบายรายวิชา เวลาเรียนและความ ชัดเจนของภาษาที่ใช้

ขั้นตอนที่ 8 เสนอขอความเห็นชอบหลักสูตร เมื่อได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพ หลักสูตรจนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว คณะทำงานต้องนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนี้เสนอขอความเห็นชอบ ตามลำดับต่อสภาสถาบัน หลังจากได้รับความเห็นชอบแล้วต้องแจ้งให้สำนักงาน คณะกรรมการ การอาชีวศึกษาทราบ พร้อมจัดทำแบบรายงานข้อมูลเพื่อการพิจารณา หลักสูตร และ แบบเทียบหลักสูตรเพื่อคุณภาพการศึกษาภายใน 30 วัน นับจากวันที่ได้รับความ เห็นชอบ เพื่อนำเข้าสู่กระบวนการรับรองคุณภาพจากสำนักงาน ก.พ. ต่อไป

ขั้นตอนที่ 9 นำหลักสูตรไปใช้ สถาบันการอาชีวศึกษาและผู้เกี่ยวข้องต้องจัดเตรียม คณาจารย์ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและการนำไปใช้ ตลอดจนวางแผนการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรและทำความเข้าใจกับคณาจารย์ผู้สอน ร่วมกันวิเคราะห์หาข้อบกพร่องเพื่อการปรับปรุงและหรือพัฒนาให้การนำหลักสูตรไปใช้บรรลุ ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 10 ประเมินผลหลักสูตรและรายงานผล เมื่อสถาบันการอาชีวศึกษาได้

การกำหนดโครงสร้างหลักสูตร

โครงสร้างหลักสูตรเป็นขั้นตอนที่ผู้พัฒนาหลักสูตรต้องตัดสินใจว่าสมรรถนะที่ต้องการ ให้เกิดขึ้นกับผู้สำเร็จการศึกษาตามที่ได้วิเคราะห์ สังเคราะห์มาเป็นสมรรถนะประจำสาขาวิชา หรือ มาตรฐานการศึกษาวิชาชีพ เพื่อมากำหนดเป็นโครงสร้างหลักสูตรในแต่ละหมวดวิชาตลอด หลักสูตรจะจัดวางไว้ในตำแหน่งใด ต้องใช้เวลาเรียนรู้และฝึกหัดมากน้อยเท่าไร ทั้งนี้ ในการ กำหนดกรอบโครงสร้างหลักสูตรจะต้องเป็นไปตามกรอบมาตรฐานหลักสูตรของกระทรวง ศึกษาธิการ แล้วพิจารณาสมรรถนะที่ต้องการคู่กันไปว่าต้องใช้เวลาหรือหน่วยกิตเท่าไร จึงจะ ตอบสนองสมรรถนะที่กำหนดไว้ โดยมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษากรอบมาตรฐานหลักสูตร เกี่ยวกับหัวข้อโครงสร้างหลักสูตรซึ่งในทุก หมวดวิชาจะกำหนดสมรรถนะของแต่ละหมวดไว้ เพื่อเป็นกรอบในการจัดการเรียนการสอนและ พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานของหลักสูตร

2. กำหนดสมรรถนะสาขาวิชา ซึ่งถือเป็นการประกันคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา โดยครอบคลุมอย่างน้อย 3 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ วิชาชีพ พฤติกรรมลักษณะนิสัยและทักษะทางปัญญา

2.2 ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป ได้แก่ ความรู้และทักษะการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การพัฒนาการเรียนรู้และการปฏิบัติงาน การทำงานร่วมกับผู้อื่น การใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การประยุกต์ใช้ตัวเลข การจัดการและการพัฒนางาน

2.3 ด้านสมรรถนะวิชาชีพ ได้แก่ ความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในสาขาวิชาชีพสู่การปฏิบัติจริง รวมทั้งประยุกต์สู่อาชีพ

การนำเสนอหลักสูตรต่อสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

หลักสูตรที่ได้รับความเห็นชอบต่อสภาสถาบันแล้วต้องแจ้งให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาทราบภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับความเห็นชอบพร้อมแบบรายงานข้อมูลเพื่อประกอบการพิจารณาหลักสูตรเพื่อคุณภาพการศึกษา (คอศ.4) พร้อมมติสภาสถาบัน ซึ่งหนังสือการนำเสนอหลักสูตรอย่างน้อยประกอบด้วย

1. ชื่อสถาบัน ให้ระบุชื่อสถาบัน คณะวิชา ภาควิชาที่เปิดสอนหลักสูตรอย่างชัดเจน
2. ชื่อหลักสูตร ให้ระบุชื่อเต็มและชื่อย่อของหลักสูตรที่เปิดสอน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
3. ชื่อปริญญาและสาขาวิชา ให้ระบุชื่อเต็มและชื่อย่อของปริญญาบัตรสาขาวิชา ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้สอดคล้องกันและเป็นไปตามหลักเกณฑ์การกำหนดชื่อปริญญาบัตร
4. รูปแบบของหลักสูตร
 - 1) รูปแบบ ให้ระบุรูปแบบของหลักสูตรที่เปิดสอนว่าเป็นหลักสูตรรูปแบบใดตามกรอบมาตรฐานหลักสูตรและกรอบคุณวุฒิการศึกษาวิชาชีพ
 - 2) การรับเข้าศึกษา ให้ระบุการรับผู้เรียนเข้าศึกษาตามหลักสูตร
 - 3) ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ให้ระบุว่าเป็นหลักสูตรเฉพาะของสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนโดยตรง หรือเป็นหลักสูตรความร่วมมือหน่วยงานอื่น โดยต้องระบุชื่อหน่วยงานที่ความร่วมมือด้วย
 - 4) การให้ปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา ให้ระบุว่าให้ปริญญาบัตรหรืออื่นๆ ซึ่งสถาบันได้ให้เพิ่มเติม
 - 5) สถานภาพของหลักสูตร ให้ระบุว่าเป็นหลักสูตรใหม่หรือหลักสูตรปรับปรุง พร้อมรายละเอียดการเปิดสอนในภาคการศึกษาและในปีการศึกษาใด
 - 6) การพิจารณาเห็นชอบหลักสูตร ให้ระบุหลักสูตรที่จะเปิดสอนว่าได้ผ่านการพิจารณาเห็นชอบหลักสูตรสถาบันในการประชุมเมื่อครั้งที่ ...วันที่ ...เดือนพ.ศ. ... พร้อมแนบเอกสารที่เกี่ยวข้อง

แนวปฏิบัติในการนำเสนอหลักสูตร

1. หลักสูตรที่จะเปิดสอนควรสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล แผนพัฒนาประเทศ และความต้องการกำลังของตลาดแรงงานสังคมและชุมชน
2. หลักสูตรที่จะเปิดสอนควรผ่านการพิจารณากลับกรองจากคณะกรรมการ ระดับสถานศึกษา หรือสภาสถาบันการอาชีวศึกษา หรือคณะกรรมการที่มีหน้าที่พิจารณาแต่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่น
3. หลักสูตรที่เปิดสอนต้องมีโครงสร้างและมาตรฐานตามกรอบมาตรฐาน หลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด
4. สถานศึกษาหรือสถาบันการอาชีวศึกษาควรมีศักยภาพและความพร้อม ในการเปิดดำเนินการสอนตาม หลักสูตร ทั้งด้านผู้สอน ทรัพยากรสนับสนุนการเรียนการสอน และปัจจัยเกี่ยวพันอื่นๆ
5. หลักสูตรที่เสนอสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาหรือสภาสถาบันการอาชีวศึกษาก่อนเปิดสอนอาชีวศึกษา
6. หลักสูตรที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา หรือสภาสถาบันการอาชีวศึกษาแล้ว ต้องเสนอให้คณะกรรมการการอาชีวศึกษาทราบภายใน 30 วัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับความเห็นชอบ เพื่อพิจารณารับรองและอนุมัติหลักสูตร
7. เอกสารที่เสนอคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย
 - 7.1 หัวข้อรายละเอียดการจัดทำเอกสารหลักสูตร ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด
 - 7.2 หนังสือราชการนำเสนอข้อมูลหลักสูตร โดยผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือผู้อำนวยการสถาบันการอาชีวศึกษาเป็นผู้ลงนามรับรองความถูกต้องของข้อมูลทั้งหมด
 - 7.3 สำเนามติคณะกรรมการสถานศึกษาหรือสภาสถาบันการอาชีวศึกษา ที่เห็นชอบหลักสูตร
 - 7.4 เอกสารหลักสูตรฉบับสมบูรณ์จำนวน 20 เล่ม พร้อมแผ่นบันทึกข้อมูล
 - 7.5 หากมีเอกสารประกอบหลักสูตรหรือที่อ้างถึงให้จำทำเป็นเอกสารแนบท้ายหลักสูตร

8. ในกรณีที่เอกสารหลักสูตรมีความถูกต้อง ครบถ้วนและสมบูรณ์ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจะดำเนินการนำเสนอให้คณะกรรมการการอาชีวศึกษาพิจารณารับรองและอนุมัติหลักสูตร ภายใน 120 วัน

แนวปฏิบัติในการขอเปิดสอนหรือขอใช้หลักสูตร

สถานศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษา หรือหน่วยงานที่ประสงค์จะขอเปิดสอนหรือขอใช้หลักสูตรระดับใด ประเภทวิชา สาขาวิชาและสาขางานใด จะต้องจัดเตรียมข้อจะต้องจัดเตรียมข้อมูล และ เอกสารที่แสดงถึงความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน เพื่อขออนุญาตเปิดสอนหรือใช้หลักสูตรดังกล่าว ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้

1. ชื่อหลักสูตรให้ระบุชื่อเต็มของหลักสูตร พร้อมประเภทวิชาและสาขาวิชา ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ (สำหรับปกหน้าให้ระบุชื่อเต็มของหลักสูตร พร้อมประเภทวิชา และสาขาวิชา และระบุว่าเป็นหลักสูตรใหม่หรือหลักสูตรปรับปรุง และปี พ.ศ.)
2. ชื่อประกาศนียบัตร ให้ระบุชื่อเต็มและชื่อย่อของประกาศนียบัตรวิชาชีพทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ โดยให้มีความสอดคล้องกัน
3. หน่วยงานรับผิดชอบ ให้ระบุสถานศึกษา หรือสถาบันการอาชีวศึกษา
4. ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ให้แจ้งปรัชญาและวัตถุประสงค์ ของหลักสูตร อย่างชัดเจน เช่น เพื่อผลิตบุคลากรประเภทและคุณลักษณะใดและหรืออันใดของสถานศึกษาหรือสถาบันการอาชีวศึกษานั้น เป็นต้น
5. กำหนดการเปิดสอนให้ระบุปีการศึกษาที่จะเปิดดำเนินการเรียนการสอน ตามหลักสูตร ในกรณีที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้รับทราบหรือเห็นชอบ หลักสูตรแล้ว แต่ยังไม่สามารถดำเนินการเปิดสอนในปีที่กำหนดได้ให้แจ้งเหตุผลและความจำเป็นให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาทราบ
6. คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษาให้ระบุคุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา เช่น คุณสมบัติ ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม ประสบการณ์ และคุณสมบัติอื่นๆ ตามความเหมาะสม
7. การคัดเลือกผู้เข้าศึกษา ให้แจ้งวิธีการและขั้นตอนการคัดเลือกผู้เข้าศึกษาเข้าศึกษา โดยสังเขป
8. ระบบการศึกษาให้แจ้งระบบการศึกษา การคิดหน่วยกิตรายวิชาภาคทฤษฎี รายวิชา ภาคปฏิบัติ การฝึกงาน/ฝึกอาชีพ ในสถานประกอบการหรือแหล่งวิทยากรและการทำโครงการ
9. ระยะเวลาการศึกษา ให้ระบุระยะเวลาการศึกษาตลอดหลักสูตร และ ระยะเวลาที่ให้ศึกษาได้อย่างน้อยและอย่างมาของหลักสูตรนั้น

10. การลงทะเบียนเรียน ให้ระบุจำนวนหน่วยกิตอย่างน้อยและอย่างมากที่สุดที่ให้ลงทะเบียนเรียนได้ในแต่ละภาคการศึกษา
11. การวัดผลและการสำเร็จการศึกษา ให้แจ้งเกณฑ์การวัดผลและเกณฑ์การสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรอย่างละเอียด
12. อาจารย์ผู้สอนให้จำแนกเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรและอาจารย์พิเศษ โดยแจ้งรายชื่อคุณวุฒิและสาขาวิชา ตำแหน่งทางวิชาการ ผลงาน รวมทั้งภาระการสอน ทั้งที่มีอยู่แล้ว และที่จะมีในหลักสูตรที่เปิดสอนใหม่
13. จำนวนผู้เรียนให้แสดงจำนวนผู้เรียนที่จะรับเข้าศึกษาในหลักสูตรและ จำนวนที่คาดว่าจะสำเร็จการศึกษาในแต่ละปีการศึกษา เป็นระยะเวลา 5 ปีการศึกษา โดย เริ่มตั้งแต่ปีการศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรนั้น
14. สถานที่และอุปกรณ์การเรียนการสอน ให้แจ้งสถานที่และอุปกรณ์การสอนที่มีอยู่แล้ว และที่ต้องการเพิ่มในอนาคต
15. ห้องสมุด ให้แจ้งจำนวนหนังสือ ตำราเรียน วารสารและเอกสารอื่นๆ ที่สัมพันธ์กับสาขาวิชาที่เปิดสอน หรืออยู่ในระบบอิเล็กทรอนิกส์
16. งบประมาณ ให้แจ้งงบประมาณ โดยแยกรายละเอียดตามหัวข้อการเสนอตั้งงบประมาณ รวมทั้งงบประมาณค่าใช้จ่ายต่อหัวในการผลิตบุคลากรตามหลักสูตรนั้น
17. หลักสูตร ให้ระบุรายละเอียดต่างๆ ดังต่อไปนี้
 - 17.1 จำนวนหน่วยกิต ให้ระบุจำนวนหน่วยกิต ตลอดหลักสูตร
 - 17.2 โครงสร้างหลักสูตร ให้แสดงโครงสร้างหรือองค์ประกอบของหลักสูตรโดยแบ่งเป็นหมวดวิชาให้สอดคล้องกับที่กำหนดไว้ในกรอบมาตรฐานหลักสูตร
 - 17.3 รายวิชา ให้ระบุรหัส ชื่อวิชาทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวนหน่วยกิต และจำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์
 - 17.4 สมรรถนะชั้นปีให้แสดงสมรรถนะและผลลัพธ์การเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนในแต่ละชั้นปีตามกรอบคุณวุฒิการศึกษาวิชาชีพของหลักสูตร
 - 17.5 แผนการเรียน ให้แสดงรายวิชาที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร ในแต่ละภาคการศึกษา จนจบตามโครงสร้างหลักสูตร
 - 17.6 คำอธิบายรายวิชาให้เขียนสมรรถนะรายวิชา และคำอธิบายรายวิชาให้มีรายละเอียดสอดคล้องสัมพันธ์กัน และครอบคลุมเนื้อหาสาระสำคัญของรายวิชา

18. การประกันคุณภาพของหลักสูตร ให้กำหนดระบบการประกันคุณภาพ ของหลักสูตร ให้ชัดเจน ซึ่งอย่างน้อยประกอบด้วย 4 ประเด็น คือ ผลลัพธ์การเรียนรู้ ที่ได้จากมาตรฐานอาชีพหรือ มาตรฐานสมรรถนะที่เกี่ยวข้อง การบริหารหลักสูตร ทรัพยากร ประกอบการเรียน และความต้องการ ของตลาดแรงงาน สังคมและชุมชน

19. การพัฒนาหลักสูตร ให้มีการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย แสดงการปรับปรุงด้าน มาตรฐานและคุณภาพการศึกษาเป็นระยะๆ อย่างน้อยทุกๆ 5 ปี

20. จำนวนเอกสาร ให้จัดส่งเอกสารหลักสูตรให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 20 ชุด

ขั้นตอนในการนำหลักสูตรไปใช้

การนำหลักสูตรไปใช้ ถือเป็นขั้นตอนสำคัญที่จะส่งผลให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมี คุณภาพและบรรลุผลตามและหลักการของหลักสูตร มีแนวปฏิบัติดังนี้

1. แนวปฏิบัติของสถานศึกษา/สถาบันการอาชีวศึกษา

1) วางแผนการเปิดสอนหลักสูตร โดยจัดประชุมครูในสถานศึกษาหรือ คณาจารย์ ในสถาบันการอาชีวศึกษาเพื่อชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับหลักสูตร รูปแบบการจัด การศึกษาและ ระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกัน รวมทั้งจัดประชาสัมพันธ์เพื่อแนะแนวทางการศึกษา และการประกอบ อาชีพแก่ผู้เรียน ผู้ปกครองและผู้สนใจ

2) จัดเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้สอนและผู้รับผิดชอบ งานที่เกี่ยวข้องได้ศึกษาค้นคว้าและใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ได้แก่ เอกสารหลักสูตร ระเบียบ ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เอกสารแนะนำการใช้หลักสูตร และเอกสารแนะนำการจัดการเรียนการสอน เอกสารแนะนำการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ใบช่วยสอนและ การวัดผลประเมินผล รวมทั้ง เอกสารสิ่งพิมพ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ฯลฯ

3) จัดทำสมรรถนะชั้นปีและแผนการเรียน เพื่อกำหนดรายวิชาในแต่ละภาค การศึกษาตามโครงสร้างหลักสูตรแต่ละสาขาวิชา/สาขางานตลอดหลักสูตร โดยเป็นไปตามเงื่อนไข การจัดการศึกษาตามกรอบมาตรฐานหลักสูตร ศักยภาพและความต้องการของผู้เรียน

4) กำหนดผู้สอน โดยมอบให้แต่ละแผนก/คณะวิชาพิจารณากำหนดผู้สอน รายวิชา ต่างๆในแต่ละภาคการศึกษาตามแผนการเรียนที่กำหนด พร้อมทั้งแต่งตั้งคณะทำงาน จากแผนก/ คณะวิชาต่างๆ ร่วมกันพิจารณาจัดทำตารางเรียน ตารางสอน และตารางการใช้เรียน/ห้องปฏิบัติการ ประจำภาคการศึกษา

5) จัดเตรียมสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์และสื่อการเรียนการสอน เพื่อสนับสนุน โครงการสอนของแผนกวิชา/คณะวิชา และการจัดการเรียนการสอนภาคทฤษฎีและภาค ปฏิบัติตามแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน

6) จัดเตรียมและดำเนินการประเมินมาตรฐานวิชาชีพ โดยดำเนินการในรูปแบบคณะกรรมการ

7) จัดเตรียมและดำเนินการประเมินหลักสูตร โดยพิจารณาประเด็น การประเมินอย่างน้อย 4 ประเด็น ตามกรอบมาตรฐานหลักสูตร ได้แก่ ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนตามมาตรฐานอาชีพ/มาตรฐานสมรรถนะที่เกี่ยวข้อง การบริหารหลักสูตร ความพร้อมของทรัพยากรประกอบการเรียนการสอนความต้องการและความพึงพอใจของตลาดแรงงาน สังคมและชุมชน

2. แนวปฏิบัติของครูผู้สอน/คณาจารย์

1) ศึกษาเอกสารหลักสูตรระเบียบและเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน และวัดผลประเมินผู้ผู้เรียนให้เป็นไปตามจุดประสงค์และสมรรถนะสาขาวิชา

2) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยวิเคราะห์สมรรถนะรายวิชาและคำอธิบายรายวิชาที่รับผิดชอบ เพื่อกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้สาระการเรียนรู้ กิจกรรม การเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผลในแต่ละหน่วยการเรียนรู้

3) จัดเตรียมสื่อการสอน วัสดุ ครุภัณฑ์ประกอบการเรียนรู้ โดยพิจารณาถึงประโยชน์ ความคุ้มค่าพื้นฐานประสบการณ์และศักยภาพของผู้เรียน

4) จัดการเรียนรู้และวัดผลประเมินผล โดยดำเนินการตามแผนการจัดการ เรียนรู้ พร้อมทั้งวัดผลประเมินผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการและรูปแบบที่หลากหลาย และเป็นไปตามระเบียบการวัดผลประเมินผลของหลักสูตร สอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมทั้งจัดทำบันทึกหลังการสอน เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาและหรือปรับปรุง แก้ไขการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การจัดทำแผนการเรียน

1. การเตรียมการของสถานศึกษา/สถาบันการอาชีวศึกษา

เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา/สถาบันการอาชีวศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมาย เกณฑ์การจัดการศึกษา ตลอดจนมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพ สาขาวิชาและสาขาวิชา ควรดำเนินการในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1) จัดประชุมครู/คณาจารย์ เพื่อชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับเอกสารหลักสูตร และระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หลักการและจุดหมายของหลักสูตร ปรัชญาและหรือ วัตถุประสงค์

ของหลักสูตร หลักเกณฑ์การใช้หลักสูตร การกำหนดรหัสวิชา โครงสร้างหลักสูตร จุดประสงค์รายวิชา มาตรฐานรายวิชา คำอธิบายรายวิชา รูปแบบการจัดการศึกษา เงื่อนไข การจัดการเรียนรู้ ระเบียบ การจัดการศึกษา ระเบียบการวัดผลประเมินผล เป็นต้น

2) จัดเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้สอนและผู้รับผิดชอบงานที่เกี่ยวข้องได้ศึกษาค้นคว้าและใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ได้แก่ เอกสาร หลักสูตร ระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เอกสารแนะนำการใช้หลักสูตร เอกสารแนะนำการจัดการเรียนการสอน เอกสารแนะนำการจัดทำแผนการเรียนรู้ ใบช่วยสอนและการวัดผล ประเมินผล รวมทั้งเอกสารสิ่งพิมพ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ฯลฯ

3) จัดทำสรุทธนะชั้นปี เพื่อกำหนดสมรรถนะและผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ควรเกิดขึ้นกับผู้เรียนในแต่ละชั้นปีตามกรอบคุณวุฒิการศึกษาวิชาชีพหลักสูตรแต่ละสาขาวิชา /สาขางาน

4) จัดทำแผนการเรียน เพื่อกำหนดรายวิชาในแต่ละภาคการศึกษาตาม โครงสร้างหลักสูตรแต่ละสาขาวิชา/สาขางาน

5) กำหนดผู้สอน โดยมอบให้แต่ละแผนกวิชาพิจารณากำหนดผู้สอนรายวิชาต่างๆ ในแต่ละภาคการศึกษาตามแผนการเรียนที่กำหนด พร้อมทั้งแต่งตั้งคณะทำงาน จากแผนกวิชาต่างๆ ร่วมกันพิจารณาจัดทำตารางเรียน ตารางสอน และตารางการใช้ห้องเรียน /ห้องปฏิบัติการประจำภาคการศึกษา

6) จัดทำโครงการสอนและแผนการจัดการเรียนรู้ โดยผู้สอนทุกคนมีหน้าที่ที่จะต้องจัดทำโครงการสอน และแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาที่รับผิดชอบในแต่ละภาค การศึกษา พร้อมทั้งงบประมาณค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามแบบฟอร์มที่กำหนด และนำเสนอผู้บริหารสถานศึกษาพิจารณาอนุมัติการเรียนการสอนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติตามแผนการจัดการเรียนรู้

2. การดำเนินการจัดทำแผนการเรียน

แผนการเรียน เป็นการกำหนดรายวิชาในโครงสร้างหลักสูตรลงในแต่ละภาคการศึกษาและปการศึกษาของหลักสูตรที่เปิดสอน ซึ่งมีข้อเสนอแนะในการปฏิบัติดังนี้

1) หมวดวิชาพื้นฐานประยุกต์ ควรจัดรายวิชากระจายทุกภาคเรียน โดย กำหนดรายวิชาที่เป็นความรู้พื้นฐานไว้ในภาคการศึกษาที่ 1 และภาคการศึกษาที่ 2 เรียงตาม ลำดับรายวิชาที่ต้องเรียน ก่อน-หลัง

2) หมวดวิชาชีพ ควรจัดรายวิชาชีพที่เป็นความรู้หรือทักษะพื้นฐานไว้ใน ภาคเรียนที่ 1 หรือ 2 เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานทางวิชาชีพที่จำเป็นสำหรับ การเรียนหรือเลือกเรียนรายวิชาชีพเฉพาะทางในสาขาวิชา/สาขางานที่สนใจในภาคการศึกษาต่อไปทั้งนี้ จะต้องพิจารณา รายวิชาที่บังคับให้เรียนก่อนหรือรายวิชาที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน รวมทั้งรายวิชาที่สามารถ

บูรณาการจัดการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อเรียนเป็นเรื่อง เป็นชิ้นงาน และ หรือเป็นโครงการในแต่ละภาค การศึกษาด้วย หนึ่ง สำหรับรายวิชาชีพสาขางาน ควรจัดให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัด ความ สนใจเพื่อการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ

3) รายวิชาฝึกงาน หรือการนำรายรายวิชาไปเรียนในสถานประกอบการ/แหล่ง วิทยาการ ให้สถานศึกษาประสานงานร่วมกับสถานประกอบการ/แหล่งวิทยาการเพื่อพิจารณา กำหนดรายวิชาหรือกลุ่มวิชาที่ตรงกับลักษณะงานของสถานประกอบการ/แหล่งวิทยาการนั้นๆ โดย ควรกำหนดการให้มีการฝึกงานในสถานประกอบการเพื่อให้ผู้เรียนมีความพร้อมทั้งงานวิชาการและ ทักษะวิชาชีพพอสมควร

4) รายวิชาโครงการควรจัดในภาคการศึกษาท้ายเพื่อให้ผู้เรียนได้ประยุกต์ใช้ความรู้ ความสามารถจากการเรียนรู้ในภาคการศึกษาที่ผ่านมาบูรณาการในการดำเนินงาน

5) หมวดวิชาเลือกเสรี โดยควรจัดให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเลือกรายวิชาตามศักยภาพ ความถนัดและความสนใจเพื่อการศึกษาต่อ และหรือการประกอบอาชีพ

6) กิจกรรมเสริมหลักสูตรกำหนดให้มีทุกภาค การศึกษา จำนวน 2 ชั่วโมงต่อ สัปดาห์

7) ตรวจสอบรายวิชาและจำนวนหน่วยกิตรวมในแต่ละหมวดวิชาให้ครบตาม โครงสร้างหลักสูตรทั้งรายวิชาบังคับและวิชาเลือก พร้อมทั้งตรวจสอบรหัสวิชา ชื่อวิชา จำนวน หน่วยกิตและเวลาเรียนต่อสัปดาห์ของทุกรายวิชาให้ถูกต้อง

8) ระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอนโดยเฉลี่ยไม่ควรเกิน 35 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ สำหรับการจัดการศึกษาทวิภาคี ให้สถานศึกษาและสถานประกอบการ/ แหล่งวิทยาการ ร่วมกันจัด แผนการเรียน โดยพิจารณาตามข้อเสนอแนะข้างต้น

การจัดทำข้อกำหนดหน่วยการเรียนรู้

ข้อกำหนดของโมดูลสมรรถนะ ข้อกำหนดโมดูล (module specification หรือ Module specs) คือ ข้อกำหนดรายละเอียดของมอดูลฐานสมรรถนะสำหรับการเรียน การฝึกอบรมแบบฐาน สมรรถนะใดๆ ที่มีรูปแบบสอดคล้องกับข้อกำหนดของมาตรฐาน ในระบบคุณวุฒิวิชาชีพ นั่นคือ มี ความสอดคล้องกับหน่วยสมรรถนะ (unit of competence) ซึ่งประกอบด้วย ชื่อโมดูล (Module Name) รหัสมอดูล (Module Code) ระยะเวลา (Duration) หน่วยกิต หรือค่าการให้น้ำหนักใน รูปแบบอื่น (Credit/Weighing) ระดับ มาตรฐานสมรรถนะ (Competency Standard) หรือ กลุ่มเป้าหมาย (Target Group) มอดูล ที่ต้องเรียนรู้ มาก่อน (Module Prerequisite) โมดูลที่ต้อง เรียนรู้ควบกันไป (Co-requistisite) ความมุ่งหมายของโมดูลหรือวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ปลายทาง (Terminal Performance Objective) และผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcome) ที่

แบ่งจากหน่วยออกเป็น ส่วนๆ และแสดงข้อความของหน่วยงานย่อย/พหุคุณ (Element of Competence/Enabling Objective) ทั้งนี้ แต่ละส่วนอาจจะระบุข้อกำหนด เช่น ข้อกำหนดขอบเขต หรือขอบเขต (Range Statement or Range) เกณฑ์การปฏิบัติงาน (Performance Criteria) ซึ่งครอบคลุมทั้งกระบวนการ (process) และผลลัพธ์ (output) ของการปฏิบัติงาน หลักฐาน การปฏิบัติงาน (Performance Evidence) หลักฐานความรู้ (Knowledge Evidence) หรือ ความรู้ เฉพาะ (Under pinning Knowledge) ที่จำเป็นของโมดูลนั้น และแนวทางการ ประเมิน (Guidance to Assessors) นอกจากนั้น อาจารย์ทุกท่านหลัก (และทักษะ แกนกลาง) (Key and Core Skills) ที่ สนับสนุนให้เกิดความสามารถตามความจำเป็นของแต่ละระดับ และมาตรฐานโดยอาจารย์ทุกท่านหลัก เหล่านี้ไว้ในหน่วยย่อยๆ นั้นๆ หรือในเอกสารตามความ เหมาะสม สำหรับโมดูลความรู้ที่ใช้เกณฑ์ การประเมิน (Assessment Criteria) แทนเกณฑ์ การปฏิบัติงาน (Performance Criteria) และไม ต้องกำหนดหลักฐานการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ อาจารย์ทุกท่านที่จำเป็นได้ด้วยก็ได้

สำหรับหลักสูตรโมดูลระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ สาขาวิชาการ โรงแรม และสาขาวิชาการท่องเที่ยว ที่จัดทำขึ้นเป็นผลจากการศึกษาวิจัย เรื่อง การเพิ่มขีด ความสามารถและทักษะวิชาชีพของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและบริการเพื่อรองรับการจ้างงาน ในระดับอาชีวศึกษาในจังหวัดกระบี่และพังงา ซึ่งสถานประกอบการ นักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการท่องเที่ยวและโรงแรม ได้เสนอให้มีการจัดหลักสูตรในรูปแบบโมดูล โดยเน้นสมรรถนะหลัก สมรรถนะทั่วไป และสมรรถนะวิชาชีพ ที่เป็นความต้องการของสถานประกอบการจัดลงในรายวิชา ต่างๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ ในแต่ละโมดูลจะประกอบด้วยหลายวิชา และหลายหมวดวิชาที่สัมพันธ์กัน แล้วนำไปบูรณาการจัดการเรียนการสอนร่วมกันในลักษณะ Team Teaching ซึ่ง 1 โมดูลจะเรียน 1 ภาคเรียน โดยการจัดการเรียนการสอนจะยืดหยุ่นและ ปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์และบริบทของพื้นที่

การจัดการทำแผนการจัดการเรียนรู้

1. แผนการจัดการเรียนรู้

เป็นเอกสารที่ได้จากการวิเคราะห์จุดประสงค์รายวิชา มาตรฐานรายวิชา และ คำอธิบายรายวิชา ว่าต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านใด เรื่องอะไร และอย่างไร เพื่อนำมา วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการวัดผลประเมินผล ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ และแต่ละ หน่วยการเรียนรู้แต่ละครั้งที่จัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้สอนมองเห็นความสัมพันธ์ ของกระบวนการ จัดการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องกันในรายวิชาของตน และรายวิชาที่บูรณาการร่วมกัน ตลอดจนผลสัมฤทธิ์ที่ คาดว่าจะเกิดขึ้นกับผู้เรียน ขั้นตอนในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ควรดำเนินการ ดังนี้

1) ศึกษาจุดประสงค์และมาตรฐานรายวิชา เพื่อนำมากำหนดเป็นจุดประสงค์การ เรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้

- 2) ศึกษาคำอธิบายรายวิชา เพื่อนำมากำหนดขอบข่ายเนื้อหาสาระในแต่ละหน่วยการเรียนรู้คำอธิบาย รวมทั้งเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้
- 3) ศึกษาคุณสมบัติของผู้เรียน เพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับพื้นฐานความรู้ ทักษะและประสบการณ์เดิม รวมทั้งศักยภาพของผู้เรียน
- 4) ศึกษาสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ เพื่อจัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้
- 5) กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด โดยควรเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งอาจมีทั้งกิจกรรมในชั้นเรียนและงานมอบหมาย
- 6) กำหนดสื่อสื่อการเรียนรู้ เพื่อใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และหรือศึกษาเพิ่มเติมตนเอง
- 7) กำหนดวิธีการวัดผลประเมินผล เพื่อทราบผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ เจตคติและกิจนิสัย เพื่อเป็นข้อมูลในการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน โดยควรเลือกใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย ประเมินตามสภาพจริงและมีเกณฑ์การประเมิน ที่ชัดเจน
- 8) จัดทำบันทึกหลังการสอน เพื่อการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป สวนประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ควรประกอบด้วยส่วนสำคัญ ดังนี้
 1. สาระสำคัญ
 2. จุดประสงค์การเรียนรู้
 3. สาระการเรียนรู้
 4. กิจกรรมการเรียนรู้
 5. สื่อการเรียนรู้
 6. การประเมินผลการเรียนรู้
 7. บันทึกหลังการสอน

2. การจัดการเรียนรู้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เป็นพระราชบัญญัติที่เน้นการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ ทั้งด้านการบริหาร การจัดการเรียนการสอนโดยมีจุดเน้นที่ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้เรียนตาม ความถนัด ความสนใจและได้รับการบริการศึกษาจากรัฐอย่างมีคุณภาพ สำหรับในเรื่องของการจัดการเรียนการสอนนั้น ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กล่าวถึงไว้ในหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา ดังนี้ มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้อง ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนา

ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มาตรา 23 การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และ บูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

1) ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติและสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมือง การปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2) ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความ เข้าใจ และประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร- ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล ยั่งยืน

3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

4) ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่าง ถูกต้อง

5) ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้

5.1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัด ของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

5.2) ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ปัญหา

5.3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

5.4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้ สดส่วน สมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

5.5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อ การ เรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้ การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อ การเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ

5.6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

ทั้งนี้ การจัดการเรียนรู้ในแต่ละเรื่องหรือแต่ละหน่วยการเรียนรู้ มีกระบวนการ และวิธีการที่หลากหลาย ซึ่งผู้สอนจะต้องเลือกใช้ให้เหมาะสม โดยเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การเรียนรู้แบบบูรณาการ และเน้นคุณธรรม จริยธรรมควบคู่ไปกับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง สำหรับการจัดการศึกษาทวิภาคี การจัดการศึกษานอกระบบ และการศึกษา ตามอัธยาศัย สามารถยืดหยุ่นวิธีการจัดการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสมกับผู้เรียน สถานศึกษา /สถาบันการอาชีวศึกษา สถานประกอบการ แหล่งวิทยาการ และความต้องการของท้องถิ่น

3. สื่อการเรียนรู

การจัดการอาชีวศึกษามุ่งเน้นการปฏิบัติจริงเพื่อการเรียนรู้ สู่ภาคทฤษฎีเป็นหลัก รวมทั้งมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลาและทุกสถานที่จากสื่อและแหล่ง การเรียนรู้ต่างๆ สื่อการเรียนรูทฤษฎีการจัดการจัดการอาชีวศึกษาส่วนใหญ่ จึงมีทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี สื่อโสตทัศน์ สื่อกิจกรรมและอื่นๆ รวมทั้งเครื่องมืออุปกรณ์สำหรับใช้ในการฝึกปฏิบัติขั้นพื้นฐาน ขั้นที่มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ไปจนถึงขั้นพัฒนาก้าวหน้า ซึ่งสถานศึกษา /สถาบันและผู้สอนสามารถเลือก ผลิตใช้ และหรือประยุกต์ใช้ได้อย่างหลากหลายตาม ความเหมาะสม สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ และศักยภาพของ ผู้เรียน รวมทั้งสามารถประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการหรือแหล่งวิทยาการ เพื่อ ขอรับการสนับสนุนสื่อการเรียนรูเท่าที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพสำหรับพัฒนาผู้สอนและผู้เรียน นอกจากนี้ ควรจัดให้มีแหล่งการเรียนรู้หรือการเรียนรูที่มีประสิทธิภาพใน สถานศึกษา/สถาบันและในชุมชน สนับสนุนให้มีการศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับสื่อและเครือข่ายการเรียนรูเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนระหว่างสถานศึกษา/สถาบัน ชุมชนและสังคมอื่น ตลอดจน จัดให้มีการกำกับ ดูแล ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการผลิตและใช้สื่อการเรียนรู้อย่างเนื่อง

4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู

การวัดและประเมินผลการเรียนรูทำให้ผู้สอนได้รับข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม ดังนั้นผู้สอนจึงควรดำเนินการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการ ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ รวมทั้ง ต้องสอดคล้องกับสาระและกิจกรรมการเรียนรูในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ด้วย ทั้งนี้โดยเป็นไปตามระเบียบการวัดผลประเมินผลของหลักสูตร นอกจากนี้ ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนและผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการวัดผล ประเมินผล เพื่อรับทราบผลสำเร็จของการเรียนรู้ด้วย

5. การกำกับ ติดตามและประเมินผลหลักสูตร

หลักสูตรอาชีวศึกษามีหลักการสำคัญ คือ สนับสนุนการประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้ง เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้สถานศึกษา ชุมชนและท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ให้ตรงตามความต้องการและสอดคล้องกับสภาพของชุมชนและท้องถิ่น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมี ระบบการกำกับ ติดตาม ประเมิน และรายงานผลการจัดการอาชีวศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อรับทราบความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค รวมทั้งข้อคิดเห็นเสนอแนะ เป็นแนวทางในการ ส่งเสริมและพัฒนาการบริหารจัดการอาชีวศึกษา ให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และสังคมอย่างแท้จริง การกำกับ ติดตามและประเมินผลการจัดการอาชีวศึกษาถือเป็นกระบวนการสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด จึงจำเป็นต้องมีการ ดำเนินการจัดทำระบบเครือข่าย เริ่มจากการนิเทศภายในสถานศึกษา/สถาบัน ภายในกลุ่มสถานศึกษา/สถาบันระดับจังหวัด ระดับภาคและระดับประเทศ ในรูปคณะกรรมการที่มาจาก บุคคลทุกระดับและทุกอาชีพ และต้องมีการสรุปรายงาน ให้ทุกฝ่ายรับทราบเพื่อเป็นแนวทาง ในการร่วมกันพัฒนาคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษาต่อไป